

OP DEN DRIES ...

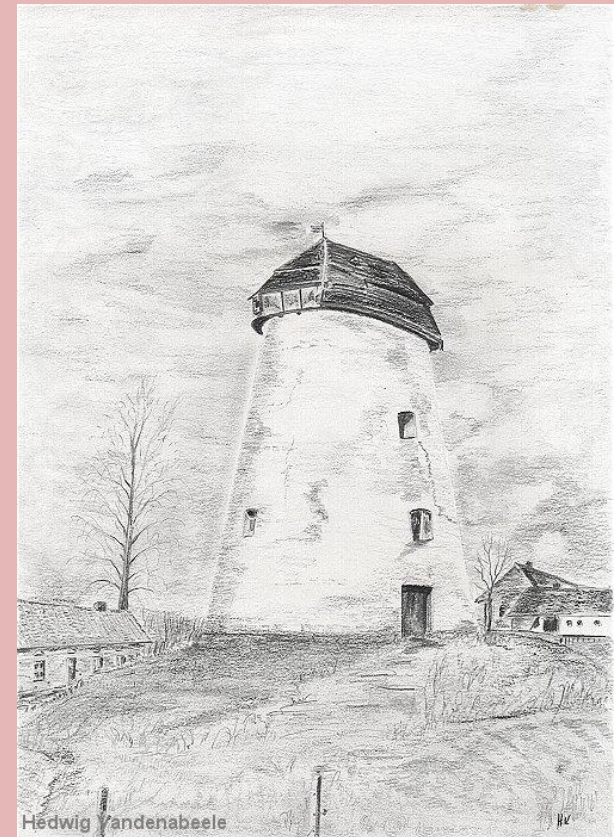
Daar werd in het ouderlijk huis Aloïs Willems geboren als zoon van Désiré en Melanie Verhellen. De oude woning werd in 1953 grondig gemoderniseerd; strooidak en lemen muren verdwenen. Een houten balk, verborgen in het plafond draagt het jaartal 1668. In oorsprong behoorde dit landhuis toe aan de boerderij van Staf Vandeputte, een grote vierkanthoeve aan de overzijde. Dat was toen een rijke, invloedrijke en devote familie want *“Anna Theresia Vandeputte geboren te Nukerke op 30 september 1795 schonk aan de parochiekerk een heel mooi kleurrijk glasraam, O.-L.-Vr. van Lourdes voorstellend. Dit glasraam is geplaatst in de noordenmuur van de kerk.”*

Octaaf Verhellen, broer van Melanie was toe “carton” (van het Franse carter dat voerman betekent ?) op de boerderij van Vandeputte. In de loop der tijden werd het landhuisje van de familie Willems uitgebouwd tot een zelfstandige boerderij. Vooraf een verhaal van twee inwoners die de overgang naar de 20ste eeuw hebben meegemaakt. Dit verhaal uit 1973 is een weergave van een interview met Remi Pot en Aloïs Willems. Het gesprek werd zo getrouw mogelijk weergegeven. Vandaar het soms oude woordgebruik.

Remi Pot werd geboren in Etikhove in 1892 en Aloïs Willems werd in 1897 geboren in Nukerke. Gedurende vele jaren waren ze burens op 't Holand, Den Dries in de volksmond.

Hun verhaal

Aloïs en Remi: “Toen wij naar school gingen in onze kindertijd moesten wij nog niet opletten voor de auto's. D'er waren er nog gene. Wij aten toen veel boterhammen, eieren, soms vlees. Sommige mensen aten toen al twee keer per dag vlees. Ik ben in Etikhove naar de school geweest en zat bij meester Vande Putte. Meestal gingen de kinderen op kloefen naar school. Aloïs.: Voor mij was dat naar school gaan wel een half uur stappen. D' Holandstraat was toen al gekassied. En als 't winter was dan zat de sneeuw soms in ons kloefen. In de school bleven de kloefen in de gang staan. Wij gingen op ons kousen naar binnen. Sommige kinderen deden gebreide sokken aan in de klas. Als het regende droegen we een kapmantel. Ge weet wel, zoals de facteur er nu nog een draagt. We namen onze boterhammen mee en warme soep kregen we van de nonnekes. Ik denk dat we 1

cent betaalden voor een tas soep. De minder begoeden betaalden niet. Pas als we onze plechtige communie deden kregen we schoenen maar tijdens de week liepen we steeds op kloefen. Wij, de jongens, droegen een pofbroek, zo'n broek tot aan de knie, ja met een rekker in. Punten en rapporten bestonden toen nog niet. Meestal schreven we op een stenen lei met een griffel. Af en toe schreven we in een cahier, allé een schrijfboek, met een inktpen. Kleurpotloden bestonden toen niet in de school. Een boekentas hadden we niet want we namen niets mee naar huis. Alleen de catechismus ging mee. Ik herinner mij nog de vakken heilige geschiedenis, aardrijkskunde en vaderlandse geschiedenis. Van die vakken hadden wij een boekje. We leerden ook andere vakken zoals het abc, rekenen, optellen, aftrekken ... Straf schrijven bestond toen niet. Maar 't was de tijd van de kloefen hé. Dus de kloefen uit en met de knieën in de kloefen. Nog niet braaf ? Dan kwam er een andere straf. Soms kwam meester Jan met zijn regel rond en sloeg op ons kneuten. Als we dorst hadden dan dronken we water aan de pomp want leidingswater bestond nog niet in Nukerke."

Aloïs ging naar de kleuterklas in het schooltje naast de villa Van Mallegem, achter de kerk. "Daar waren in mijn tijd 2 kleuterklassen. Ik zat in de klas van de kinderen die geboren waren in 1897. We verzamelden op de koer van de meisjesschool en gingen vandaar met de zuster de plaatse af naar de klassen. In de klas was er geen verlichting en als het te donker was om iets te leren dan deden we niets. En we waren helemaal niet verplicht om naar school te gaan. Als we groter waren staken we veel deugnieterij uit. Soms moesten we schoolblijven omdat we niet op school aankwamen, maar we moesten ook blijven als we ons les niet konden."

De voorschoolse opvoeding noemde vroeger de bewaarschool of fröbelschool voor kinderen van 3 tot 6 jaar. In oorsprong was de voorschoolse opvoeding uitsluitend een particulierinitiatief. De eerste officiële kleuterscholen startten in 1843 en het zal nog tot 1879 duren vooraleer de gemeenten verplicht werden om een bewaarschool op te richten. De oprichting van de lagere scholen was reeds verplicht vanaf 1842 en was kosteloos voor kinderen van behoeftige ouders. De leerplicht voor kinderen van 6 tot 14 jaar kwam in voege in 1914 en de wet van 19 mei 1914 voorzag de oprichting van de 4de graad lager onderwijs. Het lager onderwijs was toen kosteloos.

"De eerste communie bestond toen ook al, dat was op 7 jaar. Goede katholieken mochten de bijbel niet lezen. De meeste kinderen gingen naar school tot aan hun plechtige communie. En eens dat voorbij speelden we koewachtertje bij een boer." "Ik", zei Remi, "ik verdiende 8 frank per maand en er waren er niet veel die zo veel verdienden. We kregen wel eten op de boerderij. Foto's van die tijd hebben we niet. Dat is spijtig. Maar sommige jongens bleven gemakkelijk thuis. Vooral als ge van de oudste waart. Die bleven gemakkelijker thuis om te werken. Ik was van de jongste en ging meer naar de school. Soms ging er een zondagschool door. In Etikhove was er soms avondschoon. We gingen daar naar toe om te leren. 't Was gratis en zelfs grote mensen van 20 jaar mochten komen. En een bibliotheek in de klas dat bestond nog niet. We hadden zelf weinig boekjes en ze moesten dan nog in de school blijven. En gedichtjes leerden we ook maar we zijn die vergeten. Bomen schreven wij toen nog met twee o's."

Veel boeken hadden we niet. Den schoolopziener kwam somwijlen naar de klas.

In de lagere school zat ik bij meester Jan, op het dorp. De man met een zakuurwerk want polshorloges kenden ze nog niet. Op zijn neus stond een pince-nez met een koordje vastgelegd zodat hij niet zou rondvliegen en op de grond vallen als de meester eens naar iemand uitvloog. Het brilletje zat met een resorke om op de neus vast. Onze meester had geen kiel aan. Ik denk dat onze meester Jan de eerste was in Nukerke die een fiets had. We gingen volle dagen naar school van maandag tot vrijdag en de zaterdag was er school tot 's middags. Sommige kinderen doken de school. Er werd ook haagschool gehouden vooral tijdens de fruittijd.

Remi: "Ik moest eens schoolblijven met een kameraad. Omdat ik mijn les niet kende. Als straf moesten we het onkruid trekken in de lochting van de meester. Die lochting lag waar nu 't kerkhof ligt (in Etikhove). We kropen over de muur en begonnen te wieden. Of we het wisten of niet maar we hadden al de prei uitgetrokken want we dachten dat het onkruid was. De meester had dat vlug in de mot. 's Anderendaags moesten we een wieske (ge kent dat wel zo'n fijn wilgentakje) meebrengen naar de klas en het aan de meester geven. Maar dan hebben we er van gehad. In de benen. De schoolblijvers moesten soms de klas kuisen. De wc's bestonden uit een hokje met een plank waarin een rond gat was.

Op school was er geen bibliotheek. We hadden weinig schoolboeken en die moesten altijd in de klas blijven. En schriften, we hadden er "meeruize" twee of drie. We zaten met zes op een lange bank zonder leuning. Onze rug leunde tegen de bank achter ons. We mochten niet te veel schommelen terwijl er geschreven werd. En het houten bord hing niet aan de muur maar stond op een driepikkel, een ezel zoals ze zeggen. De meester schreef er op met krijt. Ja, 't was in de tijd van Koning Leopold II. Er waren weinig kranten in onze kindertijd. We kochten af en toe 't Volk van Ronse. Soms was er zondagschool maar in Etikhove was er ook 's avonds school. We gingen daar naar toe om te leren. En 't was gratis. Examens hadden we niet."

Thuis stonden er toen niet veel teloren op tafel. In 't midden stond een grote teil met eten en ieder at met een houten lepel. Ons huis dat was maar om zo te laten; aarden muren met stokken er in verwerkt, aarden vloeren, strooien dak en de zoldering gelegd met planken en daarop aarde geplakt voor de warmte.

Aloïs: In 1913 heb ik voor het eerst een vliegtuig gezien. Het had een noodlanding moeten doen op de Eerstkouter, daar boven 't Moleke. ('t Moleke noemde vroeger meulen ter Eertsbrugge). We waren juist bezig met de oogst te pikken. 't Was de tijd dat de boeren op 't land werkten met een span koeien of een ossenspan. Boeren die meer land hadden bezaten één of twee paarden. Bij Remi hadden ze 2 ossen en zeven koeien. De ossen deden het werk. Veel mensen leefden van de opbrengst van een klein boerderijtje. Wij hadden thuis 31 dagwand. Eén ha is 3,25 dagwand groot en één roe is 5,57 m in 't vierkant. Het geld was toen een centiem, twee centiem en een frank was toen al veel geld. De dichtste winkel was in de Vinke, bij Ryckbosch. En cafés... er waren er veel...

Remi werd vrijwillig soldaat tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ik ben geboren in 1890. In 1912 ben ik vrijwillig binnengegaan en ik ben pas in 1919 afgekomen. Wij mochten weinig naar huis komen tijdens onze dienst. In totaal ben ik zeven jaar soldaat geweest. 'k

Heb ook aan den IJzer gevochten en veel geluk gehad zeker! Ik had als wapen een karabien. Die schoot 200 m ver. Ge moest al goed kunnen schieten om iemand te raken. Aan het front kregen we zelfs af en toe gymnastiek. In 't leger was het al Frans maar de officieren verstonden vloms. 't Commandement werd altijd in 't Frans gegeven. *(een oud zeer waar vele soldaten over klaagden en vele jonge Vlaamse soldaten zouden de dood zijn ingejaagd omdat de bevelen niet goed werden begrepen. Sommigen droomden toen reeds van en zelfstandig Vlaanderen)*. Om de 14 dagen veranderden we van linie. We schoven naar achteren naar een tweede en nadien naar de derde linie en na een tijd zaten we terug in de voorste en gevaarlijkste loopgrachten. Ik ben in den oorlog gewond geweest aan mijn arm.

De oorlogsjaren waren maar triestige jaren om te leven. Er was weinig eten en als ge eten wilde dan moeste dat duiken want de Duitsers eisten alles op voor hun leger. Als we honger hadden aten we al eens een raap.

De dokter kwam toen te paard, dus als ruiter op huisbezoek. Ik heb nog horen zeggen dat 't eerste hospice was waar Marc Capiou heeft gewoond. 't Ander is gebouwd dankzij Van Mallegem.

Na de oorlog is Remi naar Parijs gaan werken, aan de vélodrome. Aloïs heeft na de oorlog nog kleren gemaakt. Ha, de tijd van nu is toch veel beter. Remi, in de buurt noemden we hem Mietje, stierf in 1976. Aloïs verliet ons op 5 februari 1979.

Wil je graag een paar vrolijke deuntjes uit vorige eeuw beluisteren ? Aloïs Willems zingt ze nog eens voor u. Klik hieronder.

Beluister het lied '[Mijn Germaine](#)' door te klikken
Beluister het lied '[De pensjager](#)'.

DEZE LEMEN SCHUUR OP DEN DRIES, behorend tot de boerderij van M. Devenijns werd in september 2017 afgebroken.

De vorige eigenaar van deze hoeve was Pieter Augustyn Vandeputte.

“Vandeputte Marie-Therese-Barbara-Idage boren op 21 januari 1854 dochter van Pieter Augustyn , overleden op 21 oktober ten gehuchte Hollandstraat “. Zij huwde met Van Malleghem.

“Vandeputte Marie-Philomena-Amemaïde zonder beroep geboren op 18 november 1849 ongehuwd en dochter van wijlen Augustijn en Virginie Hullens, overleden ten gehucht Holand in het jaar 1917 den 2de augustus”